

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig
forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2024

for Inter-Sun AS og Retail Management AS

INTER-SUN A.S

*Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til Inter-Sun AS og Retail Management AS
oppfyller våre krav til basisnivå. Les mer om basisnivå [her](#).*

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Næringslivet og offentlig sektor har stor påvirkning på mennesker, samfunn, miljø, klima og dyr og kan både bidra positivt til utvikling, men også medvirke negativt og forårsake skade. Virksomheter har derfor en nøkkelrolle i å oppnå FNs bærekraftsmål og Parisavtalens 1,5 graders mål.

Denne rapporten kan brukes som redegjørelse etter åpenhetsloven, men rapporten favner bredere med klima og miljø, sirkulærøkonomi og antikorrupsjon. Våre medlemmer er forpliktet til å jobbe med aktsomhetsvurderinger og årlig rapportere på arbeidet. Medlemmer i Etisk handel Norge som er på Basisnivå1 oppfyller også åpenhetslovens aktsomhetsvurderingsplikt, og delvis informasjonsplikten.

OECDs begrep Responsible Business Conduct er det vi i Etisk handel Norge kaller for bærekraftig forretningspraksis. Den systematiske innsatsen virksomheter gjør for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning, samt rette opp skade for mennesker, dyr, samfunn og miljø – kalles aktsomhetsvurderinger (due diligence). Virksomheter over en viss størrelse er gjennom åpenhetsloven pålagt å gjøre aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter. Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger også på samfunn, miljø og dyr og etterleve FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Dette gjelder både næringsliv, offentlig sektor og organisasjoner.

Etisk handel Norges prinsipper (vår Code of Conduct) for bærekraftig forretningspraksis dekker områdene anstendig arbeid, menneskerettigheter, miljø/klima, antikorrupsjon og dyrevelferd. Rapporten viser åpenhet om hvordan virksomheten arbeider med aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP og OECDs retningslinjer. Alle medlemsrapportene gjøres offentlig tilgjengelig på Etisk handel Norges hjemmesider.

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Forord av daglig leder

Inter-Sun AS sin visjon er å gjennomføre og etterleve en bærekraftig forretningspraksis som respekterer mennesker, samfunn og miljø. En bærekraftig forretningspraksis er avgjørende for å gi våre kunder og ansatte trygghet for at det vi produserer ikke går på bekostning av mennesker eller samfunn, og at vi aktivt jobber for å begrense miljøskader. Bærekraftig forretningspraksis må være godt forankret i hele organisasjonen, og er et område vi jobber kontinuerlig med.

Å bidra til FNs bærekraftsmål er viktig for vår virksomhet. Vi påvirker flere av bærekraftsmålene positivt, inkludert mål 1 om å utrydde fattigdom, mål 2 om å utrydde sult, og mål 10 om å redusere ulikhet. Imidlertid er det områder hvor vi også kan påvirke negativt.

Vår risikobaserte aktsomhetsvurdering har identifisert tre hovedrisikoområder i vår produksjonskjede:

- Produksjon av bomull
- Fri fagorganisering og demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon
- Forurensning i produksjonskjeden

Disse risikoområdene påvirker blant annet FNs bærekraftsmål 8 om anstendig arbeid og økonomisk vekst, mål 13 om å bekjempe klimaendringer, og mål 15 om livet på land. Ved å arbeide med disse prioriterte risikoområdene kan vi redusere vår negative påvirkning på de relevante bærekraftsmålene.

Våre strategiske mål for perioden 2023-2025 er:

- Å sikre en ansvarlig og rettferdig produksjonskjede som respekterer arbeidstakerrettigheter.
- Å øke andelen bærekraftige materialer i våre produkter.
- Å redusere vår klima- og miljøpåvirkning.
- Å være bevisste på vårt ansvar og handle deretter.

I 2024 har vi gjort fremskritt mot disse målene. Totalt sett ble 37% av våre kolleksjoner produsert med sertifiserte fibre, noe som viser vår fremdrift i å øke andelen bærekraftige materialer. Denne økningen bidrar direkte til å fremme ansvarlig ressursbruk og redusere miljøpåvirkningen fra vår produksjon. Vi har også arbeidet med å sikre en ansvarlig produksjonskjede, ved å samarbeide med fabrikker som har fri fagorganisering og demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. Dette er viktig for å styrke arbeidernes rettigheter og forbedre arbeidsforholdene. Videre har vi utviklet et klimaregnskap for scope 1 og 2, og planlegger å begynne på scope 3 i 2025. Ved å utvikle et klimaregnskap vil vi få bedre oversikt over vårt karbonavtrykk, og det vil hjelpe oss med å identifisere forbedringsområder.

Å jobbe med bærekraftig forretningspraksis i tekstilbransjen er en kontinuerlig prosess med stadig nye krav og forventninger. EU sin tekstilstrategi setter også nye føringer, og vi må omstille oss for å følge disse retningslinjene. Vi gjør vårt beste for å tilpasse oss slik at vi er forberedt på fremtidens utfordringer. Ved å bryte ned våre strategiske mål i mindre delmål for året, har vi klart å nå flere av våre mål i rapporteringsåret, selv om noen vil videreføres til neste år. Vi ser frem til å fortsette dette viktige arbeidet i tiden som kommer.

Jens Grønne
Daglig leder

Styrets signatur

Denne rapporten er signert elektronisk. Se siste side for verifikasjon.

Jens Bo Grønne
Daglig leder og styrets leder

Ann Pernille Grønne
Styremedlem

Jens-Martin Grønne
Styremedlem

Mia Marlene Grønne
Styremedlem

Mats Marius Grønne
Styremedlem

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Inter-Sun AS og Retail Management AS

Adresse hovedkontor

Anolitveien 5, 1400 Ski

Viktigste merker, produkter og tjenester

Zavanna, dameklær

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Inter-Sun AS er et familieeid engros- og detaljistselskap som utvikler og selger egne kolleksjoner av dameklær i Norge. Vi er organisert i to selskaper Inter-Sun AS og Retail Management AS. Inter-Sun AS utvikler og importerer dameklær, og selger engros. Av sitt sortiment leverer Inter-Sun 95% til Retail Management AS. Retail Management AS er et detaljistselskap som selger kolleksjonene i 117 egneide butikker, fordelt over hele Norge, gjennom kjeden Zavanna, i tillegg til Bogerud på Stovner.

Både Inter-Sun AS og Retail Management AS er omfattet av åpenhetsloven og plikter å redegjøre offentlig for virksomhetens aktsomhetsvurderinger. Dette er derfor en felles redegjørelse for begge selskaper.

Omsetning i rapporteringsåret (NOK)

250 238 503

Antall ansatte

27

Er virksomheten omfattet av åpenhetsloven?

Ja

Vesentlige organisatoriske endringer siden forrige rapportering og denne rapportens tidsperiode

Navn, tittel for kontaktperson for rapporten

Pernille Grønne, Innkjøpssjef

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

pernille@inter-sun.no

Informasjon om leverandørkjeden

Generell beskrivelse av virksomhetens innkjøpsmodell og leverandørkjede

Inter-Sun AS designer alle produktene sine selv. Produktene kjøpes inn og produseres via agenter eller fabrikker i Asia. Vi kjøper i hovedsak inn fra Kina og Bangladesh, men har også noe produksjon i India, Pakistan og Sri Lanka.

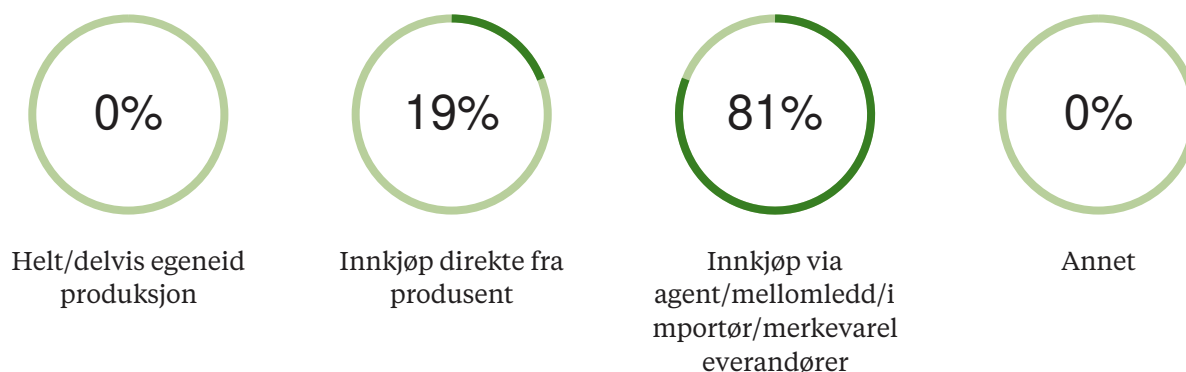
Antall leverandører som virksomheten har hatt kommersielle relasjoner med i rapporteringsåret

32

Kommentar til antall leverandører

Antall leverandører gitt over er både agenter og fabrikker. Det inkluderer ikke fabrikker som agentene jobber med.

Type innkjøp/ leverandørforhold

Liste over førsteleddsprodusenter per land

Kina :	32
India :	2
Bangladesh :	21
Sri Lanka :	1
Pakistan :	1

Antallet førsteleddsprodusenter gitt over er ikke inkludert agentene vi handler med, men i stedet for fabrikkene agentene bruker.

Oppgi antall arbeidere hos førsteleddsprodusenter

Antall arbeidere

27 632

Kommentar til antall arbeidere

Antallet arbeidere over er basert på tall rapportert av våre leverandører gjennom egenrapporteringskjemaer og tredjeparts revisjoner.

Viktigste innsatsfaktorer/råvarer for produkter eller tjenester og geografi

Bomull	Brasil Kina India Pakistan
Polyester	Kina India Pakistan
Viskose	Kina India
Ull	Kina Uruguay Sør-Afrika
Akryl	Kina
Elastan	Kina Pakistan
Modal	Kina
Lyocell	Kina
Polyamid	Kina
Lin	Kina India
Merinoull	Sør-Afrika

Vi har ikke full sporbarhet helt til råvarene for våre produkter. Landene gitt ovenfor er basert på informasjon vi har mottatt fra våre førsteleddsprodusenter.

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

Nei

Mål og fremdrift

Prosessmål og fremdrift i rapporteringsåret

1

Mål: Øke andelen sertifisert bomull fra 76% til 85%.

Status: Innfridd. 98% av all bomull kjøpt inn kjøpt for 2024 S/S og 2024 A/W kolleksjonene var sertifisert.

2

Mål: Øke andelen av sertifisert resirkulert polyester fra 2% til 10%.

Status: Innfridd. 13% av all polyester kjøpt for 2024 S/S og 2024 A/W kolleksjonene var sertifisert.

3

Mål: Øke andelen EcoVero viskose fra 4% til 10%.

Status: Innfridd. 39% av all viskose kjøpt for 2024 S/S og 2024 A/W kolleksjonene var sertifisert.

4

Mål: Lage klimaregnskap for scope 1 og 2.

Status: Innfridd.

5

Mål: Leverer 15% av kolleksjonen med mindre plast.

Status: Innfridd. 30% av kolleksjonen er levert med mindre plast.

6

Mål: Øke andelen fabrikker som har valgt arbeiderrepresentasjon fra 82% til 90%.

Status: Innfridd. Innkjøp gjort fra fabrikker med demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon har økt til 97%.

7

Mål: Følge opp fabrikker som ikke tilbyr minimumslønn, og at fabrikker i Bangladesh hever minimumslønn etter nytt lovbestemt nivå.

Status: Ved oppstart av arbeidet med å følge opp leverandører som rapporterte at de ikke betaler minimumslønn, avdekket vi mangler i vår kartlegging. Vi måtte derfor gjøre dette arbeidet en gang til. Vi fant da at 4 fabrikker vi samarbeider med oppgir minimumslønn lavere enn minstelønn for sitt område. Les mer om dette under punkt 3.A.1. Alle fabrikkene vi jobber med i Bangladesh har hevet minimumslønn til nytt lovbestemt nivå.

Prosessmål for kommende år

1

Følge opp fabrikker som ikke tilbyr minimumslønn.

2

Samarbeide med en fabrikk som ikke har demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon til å gjennomføre et demokratisk valg.

3

Øke andelen leverandører som har 3. prats revisjon til over 90%.

4

Holde andelen sertifisert bomull over 95%. Begynne og undersøke mulighetene for å kjøpe sporbar bomull.

5

Øke andelen sertifisert resirkulert polyester til 20%.

6

Øke andelen av viskose som er sertifisert EcoVero viskose til 50%

7

Begynne med klimaregnskap for scope 3.

8

Leverer 40% av kolleksjonen med mindre plast.

1

Forankring av bærekraft i virksomheten

Forankring av ansvarlighet knyttet til bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha strategier, planer, relevante policyer og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som er vedtatt av ledelsen. Disse bør omfatte hele virksomheten, samt virksomhetens leverandørkjede og forretningsforbindelser. Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger bør være en integrert del av virksomhetens forretningsdrift. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://zavanna.no/om-oss/policy-forretningspraksis>, <https://inter-sun.no/policy/>

1.A.2 Hva sier virksomheten offentlig om sine forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø?

Inter-Sun har vedtatt å bruke Etisk handel Norge sin mal, policy for egen virksomhet, som sin policy for bærekraftig forretningspraksis. Denne finnes tilgjengelig på våre hjemmesider (<https://zavanna.no/om-oss/policy-forretningspraksis>, <https://inter-sun.no/policy/>). Policyen er grunnlaget for vårt bærekrafts arbeid, og vi forplikter oss i den til å jobbe for å ha en bærekraftig forretningspraksis som respekterer mennesker, samfunn og miljø. I policyen stiller vi krav til egen virksomhet om at vi blant annet skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger og ha en ansvarlig innkjøpspraksis. Det stilles også krav til forhold i vår leverandørkjede. I policyen er det inkludert prinsipper for bærekraftig forretningspraksis, som dekker grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, antikorrupsjon, dyrevelferd og miljø. Disse forventer vi at våre leverandører og samarbeidspartnere følger.

1.A.3 Hvordan er policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Inter-Sun har valgt å bruke malen policy for egen virksomhet som Etisk handel Norge har utviklet. Vi føler at den er i tråd med våre mål og verdier for bærekraftig forretningspraksis. Policyen er vedtatt i styret, og forankret i ledelsen ved at det er innkjøpssjef som også er styremedlem, som har ansvaret for å følge opp arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i virksomheten. Jens Grønne som er daglig leder er også direkte involvert i dette arbeidet.

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger organisert i virksomheten, forankret i interne retningslinjer og rutiner?

Arbeidet med aktsomhetsvurdering er organisert ved at det er innkjøpssjef, Pernille Grønne, som har ansvaret. Hun sitter i tillegg i styret til både Inter-Sun AS og datterselskapet Retail Management AS. Sammen med innkjøper, Silje Bækken-Moe, har hun det operative ansvaret for aktsomhetsvurderingen til både Inter-Sun AS og Retail Management AS. Jens Grønne som er styreleder og eier, jobber også direkte med å følge opp Inter-Sun sin jobb med bærekraftig forretningspraksis. Innkjøpssjef rapporterer jevnlig direkte til daglig leder, i tillegg er arbeidet med bærekraft og aktsomhetsvurdering alltid på agendaen under styremøter. Aktsomhetsvurderingen vurderes løpende gjennom året, men har en grundig gjennomgang en gang i året. Vi redegjør felles for våre aktsomhetsvurderinger for Inter-Sun AS og Retail Management AS. Grunnen til dette er at 99% av innkjøpet til Retail Management AS er fra Inter-Sun AS, og det er Inter-Sun AS som har kontakt med leverandørkjeden.

Vi har valgt å organisere vårt arbeid på denne måten da vi etter en intern interessentanalyse fant ut at det var mest hensiktsmessig. Det er innkjøpssjef og innkjøpere som har den daglig kontakt med vår leverandørkjede, og det er der vår virksomhet har størst negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø. De vil derfor ha de beste forutsetningene til å identifisere risiko i vår leverandørkjede.

1.B.2 Hvordan blir betydningen av virksomhetens aktsomhetsvurderinger konkretisert og tydeliggjort for de ansatte gjennom stillingsbeskrivelse (eller lignende), arbeidsoppgaver og insentivordninger?

For innkjøpere er bærekraftsarbeidet integrert i stillingsbeskrivelsene deres, og det holdes jevnlig møter om dette arbeidet. Alle innkjøpere har gjennomgått et internt grunnkurs og kurset "Ansvarlig innkjøpspraksis" hos Etisk handel Norge slik at de har nødvendig kompetanse og forståelse.

Videre holdes det årlige foredrag for alle butikksjefer og ansatte på hovedkontoret om bærekraftsarbeidet, inkludert aktsomhetsvurderinger. Årsrapporten til Etisk handel Norge publiseres på intranett for å sikre tilgjengelighet og innsikt.

Til slutt er alle relevante policyer inkludert i butikkens HMS-bok og i personalboken til hovedkontoret. Det er et krav at de ansatte leser disse dokumentene, som også er tilgjengelige på intranett. Disse tiltakene bidrar til å konkretisere og tydeliggjøre aktsomhetsvurderingene, slik at alle ansatte er godt informert og engasjert i virksomhetens bærekraftsarbeid.

1.B.3 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger?

Det vurderes løpende om relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse for å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurdering. Innkjøpssjef og en innkjøper har gjennomført kurset risikokartlegging, prioritering og forbedring hos Etisk handel Norge, i tillegg deltar de på flere kurs årlig arrangert av Etisk handel Norge og andre aktører.

1.C. Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, dyr og miljø forankret i strategier og handlingsplaner?

Inter-Sun AS har en overordnet visjon om en bærekraftig forretningspraksis som respekterer mennesker, samfunn og miljø. For å nå denne visjonen har vi satt opp følgende strategimål for perioden 2023-2025

- Jobbe for en ansvarlig og rettferdig produksjonskjede som respekterer arbeidstakerrettigheter
- Øke andelen bærekraftig materialer
- Redusere vår klima- og miljøpåvirkning
- Være vårt ansvar bevisst

Hvert år lages det handlingsplaner med delmål som støtter opp under strategien for bærekraftig forretningspraksis. Se punktet mål og fremdrift for delmål vi har satt for 2025.

1.C.2 Hvordan følges strategier og planer for bærekraftig forretningspraksis opp av ledelse og styre?

Det er ledelsen som har det øverste ansvaret for oppfølging av strategien, og ledelsen mottar rapporter om status på hvert av de strategiske målene ved styremøter.

1.D Partnerskap og samarbeid med leverandører og forretningsforbindelser

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av bærekraftig forretningspraksis i møte med leverandører og forretningsforbindelser?

Alle leverandører som vi kjøper varer av for videresalg må forplikte seg til å følge våre retningslinjer for leverandører. Vi kommuniserer formålet med retningslinjene som en felles interesse for både oss og leverandøren. Altså, at det i tillegg til de menneskelige og miljømessige fordelene, er en lønnsomhetsside og et konkurransefortrinn for begge parter. Blant annet henvises det til at forskning viser at både produktivitet og kvalitet øker når det fokuseres på gode arbeidsforhold. Det legges også vekt på at tillit og åpenhet er viktig for å opprettholde et godt samarbeid for etterlevelse av retningslinjene. Det kommer tydelig frem at leverandøren må forplikte seg til retningslinjene, men at vi også har forståelse for at ikke alle oppfylles umiddelbart, og at kontrakten ikke vil bli avsluttet så lenge leverandøren gjennomfører forbedringstiltak. Bærekraft er også på agendaen under leverandørmøter, og tas ofte opp i daglig kommunikasjon på e-post med leverandøren.

Retningslinjene for leverandører kan man finne på våre hjemmesider (<https://zavanna.no/om-oss/retningslinjer-for-leverandorer>, <https://inter-sun.no/retningslinjer-for-leverandorer/>)

Indikator

Andel av bedriftens leverandører som har akseptert retningslinjer for leverandører

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

I rapporteringsåret har vi gjort flere viktige erfaringer innen arbeidet med bærekraftig forretningspraksis. I andre halvår oppsto det uroligheter i Bangladesh på grunn av en kombinasjon av politisk uro, energikrise og økonomiske utfordringer. Politisk ustabilitet, inkludert anti-regjeringsprotester og vold, førte til produksjonsstans og forsinkelser i leveranser. Arbeidsforholdene ble også forverret, noe som førte til ytterligere protester og krav om bedre lønn og arbeidsvilkår. Situasjonen eskalerte til det punktet hvor landets statsminister måtte gå av og flyktet landet. Disse hendelsene resulterte i at flere av fabrikkene vi samarbeider med måtte stenge midlertidig.

Vi opplevde i denne perioden å motta informasjon fra leverandørene våre først når fabrikkene var stengt, og fikk lite informasjon om hvordan ting utviklet seg. Da vi trodde alle fabrikkene var åpnet igjen, viste det seg at en del fortsatt var stengt uten at vi mottok informasjon fra leverandøren med mindre vi spurte spesifikt. Imidlertid har vårt medlemskap i Etisk Handel Norge vært verdifullt, da det har blitt etablert forum hvor relevant informasjon om situasjonen ble delt. Vi har derfor begynt å oppsøke disse forumene mer aktivt for å sikre at vi får den informasjonen vi trenger i tide. Vi valgte i denne perioden å beholde ordrene våre i Bangladesh, og heller finner løsninger og akseptere noen forsinkelser enn å flytte ordrene til andre land. Allikevel var dette ganske krevende da informasjonen vi fikk fra våre leverandører var ganske mangelfull. I og med at vi hadde problemer med å få informasjon fra leverandøren når situasjonen sto på, føler vi at vi mangler innsikt i hvordan fabrikkene vi jobber med ble berørt. Vi har derfor bestemt oss for å kartlegge i år hvilke fabrikker som var berørt av nedstengningen og hvordan det påvirket arbeiderne på fabrikkene, på den måten kan vi være bedre forberedt hvis det skulle skje igjen.

Som medlemmer av Better Cotton-programmet så vi alvorlig på anklagene om ulovlig avskoging i Brasil, spesielt i Matopiba-regionen, i 2024. Våre leverandører oppgir at de kjøper bomull fra Brasil, og rapporter fra miljøorganisasjonen Earthsight fremhevet alvorlige problemer som ulovlig avskoging, landgrabbing og tvang mot lokale samfunn. Selv om en uavhengig revisjon ikke fant brudd på Better Cotton-standarden på de utvalgte gårdene, skapte anklagene stor bekymring. Better Cotton har reagert ved å skjerpe sine standarder og øke fokuset på samfunnsbehov, kulturelle verdier og biologisk mangfold. De har også forpliktet seg til å forbedre sporbarheten av bomull ned til gin-nivå innen 2025. Vi tar disse problemene svært alvorlig og ser nødvendigheten av å sikre sporbarhet av bomullen som benyttes i våre produkter. Allikevel vet vi at det er vanskelig å få sporbarhet helt ned på bomullsgårder på grunn av en lang og uoversiktlig leverandørkjede. Vi ser derfor på dette som et langsiktig arbeid, men noe vi vil gå i gang med i 2025.

Videre har vi opplevd problemer med en av sertifiseringsordningene vi jobber med, hvor noen av sertifikatene vi mottok, ikke var gyldig på produktnivå. Denne situasjonen har understreket viktigheten av grundig opplæring, og vi har også innsett at vi kan forbedre datahåndteringen vår. Å strukturere datahåndteringen bedre er et mål vi har satt for 2025.

I 2024 begynte vi også å sette opp et klimaregnskap for scope 1 og 2. Vi opplevde stor velvillighet til å hjelpe til på hovedkontoret, noe som var svært positivt for oss i bærekraftsavdelingen. Dette har vist oss at vi kan dra nytte av samarbeid på tvers av avdelingene ved å involvere flere i bærekraftsarbeidet.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning/ skade, på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 List opp prioritert risiko for potensiell og/ eller faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert risiko	Relatert tema	Geografi
Produksjon av bomull	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnarbeid Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses Miljø Vann	Brasil Kina India Pakistan
Fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses	Bangladesh Kina India
Forurensning i produksjonskjeden	Miljø Utslipp Drivhusgasser Energi Avfall Vann	Bangladesh Kina India

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Beskriv: a) virksomhetens rutiner for kartlegging og identifisering av risiko og hvordan den risikoen ble identifisert og prioritert b) eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i kartleggingen (produktgrupper, egne produkter, avdelinger eller lignende) og hvorfor c) hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert d) om det er identifisert områder hvor det er manglende informasjon for å vurdere risiko og hvordan dere vil gå frem for å få mer informasjon om dette.

En gang i året gjøres en total gjennomgang av vår risikokartlegging. Vi starter da på land- og bransjenivå. Denne kartleggingen er basert på anerkjente kilder som blant annet environment performance index, corruption perception index, DFØ product risk, MVO risk checker og Etisk handel Norge sin ressursdatabase. I tillegg deltar vi på kurs arrangert blant annet av Better Cotton, Kemikaliegruppen og Etisk handel Norge. Ut ifra dette danner vi oss et risikobilde for vår bransje og de landene vi jobber med. Dette baserer vi oss på når vi jobber videre med risikokartlegging av vår egen leverandørkjede. Denne tar utgangspunkt i besøk, egenrapporterings skjemaer og tredje parts revisjoner. Vi sitter da med et totalbilde av risiko i vår leverandørkjede. Vi bruker Etisk handel Norge sitt verktøy for risikokartlegging til å gjøre prioriteringer av risiko. Prioriteringen av risiko baserer seg på alvorlighetsgraden for negativ påvirkning/skade, omfang og risiko for uopprettelig skade.

I risikovurderingen vår kom vi frem til at produksjon av bomull har en høy risiko tilknyttet seg. Dette skyldes en lang leverandørkjede med mange små underleverandører og liten sporbarhet helt tilbake til dyrkingen av bomull. Dyrking av bomull er en arbeidsintensiv prosess som krever kjemikalier og mye vann. Det er ofte noen av de mest fattige og sårbare menneskene i verden som utfører dette, som ikke har kjennskap til sine rettigheter tilknyttet lønn, arbeidstid og regulære ansettelser. Det er også ofte her man kan finne barnearbeid i tekstilproduksjonen. I 2021 ble det avdekket moderne slaveri og tvangsarbeid i provinsen Xinjiang i Kina tilknyttet bomullsproduksjon. Og i 2024 kom en rapport fra Earthsight, en miljøorganisasjon, som fremhevet ulovlig avskoging, landgrabbing og tvang mot lokale samfunn i Brasil. Vi anser dette som veldig alvorlig, det påvirker mange mennesker og det kan skje uopprettelig skade på menneskeliv. Det er derfor satt opp som en av våre prioriterte risikoer.

I landene vi jobber med er mulighetene til fri fagorganisering veldig begrenset. I Kina er fagorganisering strengt kontrollert av staten, og i Bangladesh hvor det juridisk er tillatt å fagorganisere seg møter de betydelige utfordringer, inkludert trakassering, vold og motstand fra arbeidsgivere. Ved at arbeiderne ikke har mulighet for fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon har man en risiko for dårlig HMS, for lave lønninger og for mye bruk av overtid. Dette er problemer som vi også ser i vår leverandørkjede. En fungerende fagorganisasjon eller arbeiderrepresentasjon vil selv kunne jobbe for å ordne opp i slike problemer. Vi har derfor valgt å sette fri fagorganisering som en av våre prioriterte risikoer da vi ser at å arbeide med dette kan redusere risiko ved HMS, lønn og arbeidstid som påvirker mange mennesker og har høy alvorlighetsgrad.

Tekstilbransjen er kjent for å være en av de mest forurensende bransjene i verden. Det trengs mye vann og kjemikalier i fremstillingen av tekstiler, i tillegg er overforbruk et problem. Påvirkning på miljø er en skade det er vanskelig og tidkrevende og gjenopprette, det påvirker veldig mange mennesker, og er derfor en av våre prioriterte risikoer.

I aktsomhetsvurderingen vår inkluderer vi alle leverandører som vi kjøper varer av for videresalg. Varer som er kjøpt inn som inventar og rekvisita er ikke tatt med i aktsomhetsvurderingen. Til noen få butikker er det kjøpt inn varer fra andre norske leverandører som heller ikke er inkludert i vår aktsomhetsvurdering, da volumet vi kjøper inn utgjør under 1% av innkjøpet og noen av leverandørene er selv omfattet av åpenhetsloven.

Som sagt så baserer risikokartleggingen av leverandørkjeden vår seg blant annet på egenrapporterings skjemaer og tredjeparts revisjoner. Leverandørene er villig til å gi fra seg mye informasjon, problemet vi ser er mer å validere om informasjonen vi får er korrekt. Det gjelder spesielt innenfor områder som kan være vanskelig å avdekke under en revisjon eller et egenrapporterings skjema. For å danne oss et helhetlig bilde sammenstiller vi alltid den informasjonen vi får med hva vi vet om risiko i bransjen og landene vi jobber med. Vi prøver også å involvere eksterne interessenter der vi har mulighet.

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 Beskriv annen risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø som ble identifisert men ikke prioritert, og hvordan disse er håndtert

I vår risikokartlegging ble det også identifisert risiko ved lave lønninger, mye bruk av overtid, dårlig HMS, og mangel på regulære ansettelses.

Vi stiller krav til alle disse områdene i våre policyer, som våre leverandører har signert på at de vil følge. I tillegg har flere av våre leverandører hatt tredjeparts revisjoner hvor dette kontrolleres. HMS følges også opp i Bangladesh av International Accord, hvor vi er medlem, som jobber med brannsikkerhet, el-sikkerhet og bygningsstruktur.

Selv om vi stiller krav innenfor disse områdene finner vi allikevel i tredjeparts revisjoner og egenrapporteringskjemaer at flere av våre leverandører ikke tilfredsstillt våre krav. Vi innleder da en dialog med leverandøren om hvilke områder som må forbedres og hvordan vi kan bidra til dette. En av grunnene til at vi har fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon som en av våre prioriterte risikoer, er fordi forskning viser at med fungerende fagorganisasjoner og arbeiderrepresentasjoner, så vil arbeiderne selv klare å forbedre disse områdene. Dette er noe av grunnen til at vi ønsker å jobbe med dette, for på den måten å kunne påvirke HMS, overtid og lønn.

På slutten av året i 2023 oppsto det en ny risiko i vår leverandørkjede innenfor transport. Skip som seilet gjennom Suezkanalen ble angrepet av Houthi-opprørere fra Jemen. Alle rederiene vi bruker til varetransport valgte å seile rundt Afrika for å eliminere risikoen. Problemene i Suezkanalen har fortsatt i 2024, og det er enn så lenge ingen annen løsning enn å seile rundt Afrika.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres. Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stanse, forebygge eller redusere

3.A.1 Beskriv mål og status for de tiltakene virksomheten har iverksatt for å redusere prioritert risiko

	Produksjon av bomull
Overordnet mål :	Bruke sertifisert bomull.
Status :	Påbegynt
Mål i rapporteringsåret :	Øke andelen sertifisert bomull til 85%.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

Som nevnt er leverandørkjeden helt tilbake til der bomullsproduksjonen for våre produkter skjer lang og uoversiktlig. Det vil være veldig vanskelig for oss, om ikke umulig, å komme i direkte kontakt med de som faktisk produserer bomull til våre produkter. Som et tiltak for å begrense risikoen ved produksjon av bomull til våre produkter har vi derfor valgt å bruke sertifisert bomull. Det finnes mange ulike sertifiseringsordninger, men vi har valgt å bruke Better Cotton da det er en sertifiseringsordning som jobber for å begrense flere av risikoene vi avdekket i vår aktsomhetsvurdering ved dyrkning av bomull. Better Cotton er ikke fysisk sporbart i et produkt, men kommer fra et system av massebalanse. Imidlertid drar Better Cotton bønder nytte av etterspørselen etter Better Cotton i tilsvarende volumer som vi kjøper inn. Better Cotton bønder har et mer effektivt vannforbruk, tar bedre vare på jordsmonnet og det biologiske mangfoldet, reduserer bruk av skadelige kjemikalier og respekterer arbeidsrettigheter for ansatte. Så ved å kjøpe gjennom denne sertifiseringsordningen reduserer vi risikoen som er ved produksjon av konvensjonell bomull.

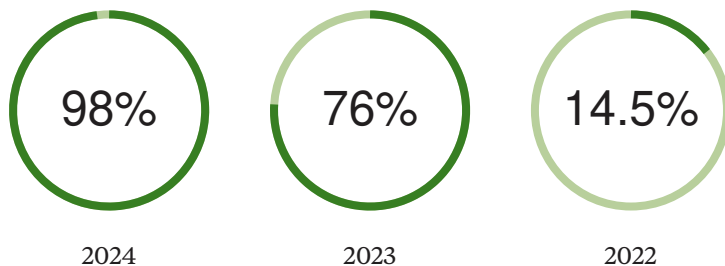
Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I 2024 var 98% av bomullen vi kjøpte inn til kolleksjonene våre kjøpt gjennom sertifiseringsordningen Better Cotton. Ved å kjøpe sertifisert bomull bidrar vi til etterspørsel etter bomull som er dyrket frem på en mer bærekraftig måte, og hvor det jobbes for bedre arbeidsforhold innen bomullsproduksjonen sammenlignet med konvensjonell bomull. Vi kan derfor anta at vi har redusert noe av risikoen som man kan finne ved konvensjonell dyrkning av bomull. Allikevel er ikke all risiko eliminert i og med at bomullen som kjøpes gjennom Better Cotton ikke er fysisk sporbart i produktet. Som nevnt avdekket miljøorganisasjonen Earthsight alvorlige problemer som ulovlig avskoging, landgrabbing og tvang mot lokale samfunn tilknyttet bomullsproduksjon i Brasil. Better Cotton bønder ble anklaget for å være en del av dette. Selv om en uavhengig revisjon ikke fant brudd på Better Cotton gårdene viser dette viktigheten av mulighetene for å ha fysisk sporbart bomull i produktene våre. Better Cotton er i gang med å jobbe med dette, og vi vil i 2025 kartlegge om det er noen leverandører vi kan starte å kjøpe sporbart bomull fra.

For kommende rapporteringsår er målet å holde andelen sertifisert bomull over 95%, samt og kartlegge mulighetene for innkjøp av fysisk sporbart bomull.

Indikator

Andel sertifisert bomull

	Fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon
Overordnet mål :	Få flest mulig av leverandørene til å ha fri fagorganisering eller demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon.
Status :	Påbegynt
Mål i rapporteringsåret :	<ul style="list-style-type: none"> - Øke andelen fabrikker som har valgt arbeiderrepresentasjon til 90%. - Øke andelen førsteledds leverandører som har 3. parts revisjoner til 85%. - Følge opp leverandører som rapporterer at de ikke betaler minimumslønn. - Følge opp at leverandører i Bangladesh øker minimumslønnen til det nye lovbestemte nivået.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

I 2024 har vi lagt vekt på å samarbeide med fabrikker som har demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. Dette har vært en del av våre minimumskriterier ved inngåelse av nye samarbeid. Som følge av dette arbeidet, har vi i løpet av 2024 økt andelen fabrikker med demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon fra 90% til 97%. Denne økningen kan i stor grad tilskrives at alle våre nye leverandører oppfyller dette kravet. For å øke andelen fabrikker med demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon enda mer, ønsker vi i kommende år å ha fokus på de fabrikkene som ikke har demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. Vi vil da prøve å innlede en dialog med fabrikkene om hvorfor det er viktig at representanten er demokratisk valgt, og også veilede dem i hvordan et slikt valg kan foregå. Vår tilnærming med å jobbe med fri fagorganisering og demokratisk valgt arbeiderrepresentasjoner er som sagt basert på forskning som viser at fri fagorganisering og demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon bidrar til at arbeidere selv kan forbedre sine arbeidsvilkår og rettigheter. Dette er en viktig faktor i vårt arbeid for å skape bedre arbeidsmiljøer og forhold for de ansatte i leverandørkjeden.

Vi satte som mål for rapporteringsåret å øke andelen førsteledsleverandører med tredjepartsrevisjon til 85%. Andelen har nå økt til 86%, hovedsakelig fordi alle nye leverandører har tredjepartsrevisjon. Hensikten med tredjepartsrevisjoner er å kontrollere tilstedeværelsen av arbeiderrepresentasjon og om denne er demokratisk valgt eller utpekt, samt avdekke HMS-mangler, lønnsstruktur og overtidbruk. Vi vil fremover ha fokus på fabrikker som mangler tredjepartsrevisjon og produserer et visst volum til oss for å få gjennomført en revisjon.

Ved oppstart av arbeidet med å følge opp leverandører som rapporterte at de ikke betaler minimumslønn, avdekket vi mangler i vår kartlegging. Det var flere fabrikker vi ikke hadde mottatt minimumslønnsinformasjon for, og vi manglet detaljer om lovfestede minimumslønninger. Dette resulterte i at vi igangsatte en omfattende kartlegging.

I Kina er det spesielt utfordrende å få oversikt over aktuelle minimumslønninger, da disse varierer mellom ulike regioner og innenfor regionene, avhengig av om fabrikken er lokalisert i by eller på landsbygda. Vi har derfor basert våre vurderinger på opplysninger fra nyere tredjepartsrevisjoner. Der vi mangler revisjoner, har vi benyttet kilder som [tradingeconomics.com](https://www.tradingeconomics.com) og [WageIndicator.org](https://www.wageindicator.org). Videre sendte vi ut egenrapporterings skjemaer til våre leverandører, hvor vi spesifikt etterspurte informasjon om minimumslønn. Prosessen med innhenting av egenrapporterings skjemaer er tidskrevende, og vi mottok svar fra alle leverandører først mot slutten av rapporteringsåret. Det ble da avdekket at fire fabrikker i Kina rapporterte at de ikke betalte minimumslønn. Dette anser vi som svært alvorlig og som et brudd på vår Code of Conduct. Vi vil derfor ta tak i dette umiddelbart i 2025.

I Bangladesh har vi vært i dialog med leverandører for å sikre at lønningene tilpasses det nye lovbestemte minimumsnivået. Vår kartlegging viser at alle våre leverandører i Bangladesh har økt minimumslønnen i samsvar med lovkravene.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

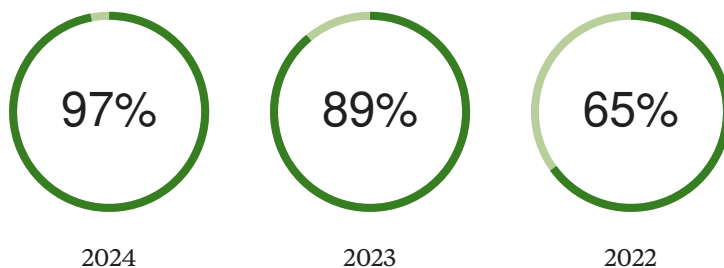
Det er vanskelig å se raske resultater av arbeidet med fri fagorganisering og demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. Målet er å se en forbedring i arbeidsvilkår og rettigheter for arbeiderne som høyere lønn, mindre HMS avvik og mindre bruk av overtid. Det er nok dessverre et arbeid som vil ta tid. Arbeidet med dette er også vanskelig i flere av landene vi handler med på grunn av lovverk og politiske systemer. I Kina for eksempel finnes det kun en lovlig fagforening, All-China Federation of Trade Unions, og den opererer under strengt tilsyn og kontroll av myndighetene. Dette begrenser arbeidernes mulighet til å organisere seg uavhengig for å forhandle om arbeidsvilkår og beskytte arbeidstakerrettigheter. På grunn av at fagorganiseringen er så begrenset i Kina mangler de ofte kunnskap og språket for å snakke om dette feltet. Vi ser allikevel at flere av våre leverandører i Kina har arbeiderrepresentasjoner. For å sjekke at disse er reelle og at de har en funksjon, så har vi valgt å stille leverandørene spørsmål om hvilke saker arbeiderrepresentasjonen har jobbet med i løpet av det siste året. Vi har da fått tilbake referater fra møter som er holdt, hvor det ser ut til at det er diskutert relevante saker for arbeiderne. Å verifisere om disse referatene er reelle er vanskelig, så her baserer vi oss på tillit til leverandørene våre.

For det kommende rapporteringsåret har vi satt følgende mål:

- Følge opp fabrikker som ikke tilbyr minimumslønn.
- Jobbe målrettet med fabrikker som ikke har demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon, for å få de til å forstå viktigheten ved at representanten er demokratisk valgt, og forhåpentligvis få de til å gjennomføre et valg.
- Øke andelen leverandører som har 3. parts revisjon til over 90%.
- Kartlegge hvilke fabrikker vi jobber som var stengt under demonstrasjonene i landet. Hvor lenge var fabrikkene stengt? Hvordan påvirket dette arbeiderne? Hvordan er arbeidsforholdene i dag?

Indikator

Andel innkjøp fra leverandører med demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

	Forurensning i produksjonskjeden
Overordnet mål :	Redusere vårt miljøfotavtrykk
Status :	Påbegynt
Mål i rapporteringsåret :	<ul style="list-style-type: none"> - Øke andelen sertifisert bomull til 85% - Øke andelen av sertifisert resirkulert polyester til 10% - Øke andelen EcoVero viskose til 10% - Lage et klimaregnskap for scope 1 og 2 - Redusere bruken av plast

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

For å sikre at produksjonen av fibre til tekstilene våre er gjort på en mer miljøvennlig måte har vi valgt å begynne med sertifiseringsordninger av fibre. Vi jobber som nevnt over med sertifiseringen Better Cotton for bomullsfiber. Better Cotton jobber for å fremme bærekraftige praksiser i bomullsproduksjonen. Dette inkluderer reduksjon av bruk av skadelig plantevernmidler og kunstgjødsel, optimalisering av vannforbruk, og støtte til metoder som reduserer miljøpåvirkningen av bomullsproduksjonen. I tillegg kjøper vi inn Lenzing EcoVero viskose. EcoVero viskose kommer fra bærekraftig forvaltede skoger, det har en lavere vannpåvirkning og produksjonen skjer i lukkede sløyfe-prosesser, der opptil 95% av kjemikalierne som brukes, gjenvinnes og resirkuleres.

Andre sertifiseringsordninger som vi jobber med er Recycle Claim Standard, Global Recycled Standard og Responsible Wool Standard, og har gjort innkjøp i henhold til standardene.

Recycle Claim Standard (RCS) og Global Recycled Standard (GRS) er en internasjonal, tredjeparts sertifisering som fokuserer på å verifisere resirkulert materialer i tekstilproduksjon. GRS har et høyere krav til andel resirkulert materiale i sluttproduktet, i tillegg til miljømessige og sosiale kriterier. Dette kan omfatte krav til energiforbruk, vannforbruk, kjemikalieforbruk og arbeidsforhold.

Vi har begynt å bruke disse to standardene for fiberen polyester, i og med at denne fiberen har et høyt miljøavtrykk ved produksjon. Ved å bruke resirkulerte polyester reduserer man mengden avfall og bevarer naturressurser.

Responsible Wool Standard jobber for å fremme praksiser som sikrer god dyrevelferd i tillegg til å fokusere på bærekraftige landbruksmetoder.

For 2024 hadde vi en del delmål om andelen kjøpt innen for ulike sertifiseringsordninger. Andelen bomull med Better Cotton-sertifisering har i 2024 økt fra 76% til hele 98%. Vi er veldig fornøyd med nivået av bomull som er sertifisert, men som nevnt over er ikke denne bomullen fysisk sporbar i produktet. Noe vi vil begynne å kartlegg innkjøp av i 2025. For sertifisert resirkulert polyester har vi hatt en økning fra 2% til 13%. Vi er noe skuffet over økningen av sertifisert resirkulert polyester, men

vi hadde dessverre en leverandør som hadde en tidsperiode uten å være sertifisert som medførte at mange av produktene våre ikke kunne sertifiseres allikevel. Vi regner derfor med en større økning for neste års kolleksjon. Bruken av EcoVero viskose har også økt betydelig, fra 4% til 48%. Imidlertid har andelen sertifisert ull med Responsible Wool Standard (RWS) gått litt ned, fra 52% til 48%. Dette skyldes at mer ullprodukter er blitt kjøpt inn fra en leverandør som mangler sertifisering. For 2025 vil vi jobbe for å øke denne andelen igjen. Totalt sett er 37% av våre kolleksjoner i 2024 laget med sertifiserte fibre.

I starten av 2024 bestemt vi oss for at vi skulle bruke Emisoft sin mal for Klimaregnskap for Scope 1 og 2. Data ble innhentet på tvers av avdelinger på hovedkontoret, og det var en positiv opplevelse for oss på bærekraftsavdelingen å se at flere var velvillig til å hjelpe til med dette arbeidet. Planen for 2025 er å begynne å se på hvilke områder for scope 3 vi kan få tak i data.

I tekstilbransjen pakkes ofte en og en vare i plast før det pakkes i en kartong når det skal transporteres fra Asia til Norge. Dette er for å beskytte plagget mot fukt og skader som kan oppstå under transport. I 2022 startet vi et testprosjekt der vi valgte å få noen få varer levert med mindre plast. Det vil si at i stedet for at en og en vare ble pakket i plast ble hele sortimentet pakket i plast før det ble lagt i kartong. I 2022 utgjorde det som ble levert med mindre plast 0.4% av leveransene, i 2023 9% og i 2024 er det utvidet til 30%.

Vi har i Zavanna butikkene hatt fokus på å selge færre plastposer for å bidra til Handelens miljøfond "Det store posekuttet". Dette har vi gjort gjennom opplæring av butikksjefene, og ved å tilby kunder 10kr i rabatt ved gjenbruk av Zavanna handlenett eller bæreposer. I 2022 solgte vi bæreposer til 46% av kundene, i 2023 var det 36,4% og i 2024 var det det kun 27,3% som kjøpte bæreposer.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Ved å bruke mer sertifiserte fibre hvor sertifiseringsordningen har fokus på miljøaspektet eller sirkulærøkonomi vil vi begrense vår miljøpåvirkning. Det tar tid å komme i gang med sertifiseringsordninger, og leverandører skal også være tilknyttet ordningen. Vi anser derfor dette som et mål vi vil jobbe med over flere år.

Å komme i gang med et klimaregnskap er viktig for oss for å kunne måle at tiltak vi gjør har en påvirkning. I tillegg gir det oss et bedre bilde av hvor vi burde jobbe for å begrense skade på miljøet. Det er derfor viktig for oss å komme i gang med et klimaregnskap for scope 3, da det nok er der vi har våre største utslipp og hvor tiltakene vi gjør har størst effekt.

Bruk av plast påvirker miljøet negativ på flere måter, og redusere plastbruken mest mulig vil derfor minske skaden på miljøet. Overskuddet fra salg av plastposer i våre butikker går til Handelens miljøfond som støtter prosjekter som reduserer plastforsøpling, øker plastgjenvinning og reduserer forbruk av plastbæreposer.

Mål for kommende rapporteringsår:

- Holde andelen sertifisert bomull over 95%. Begynne å undersøke muligheten for å kjøpe sporbart bomull.
- Øke andelen polyester som er sertifisert resirkulert polyester til 20%.
- Øke andelen av viskose som er sertifisert EcoVero Viskose til 50%.
- Begynne på et klimaregnskap for scope 3.
- Redusere bruken av plast.

3.B Andre tiltak for å håndtere risiko for negativ påvirkning/skade

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Vi har et overordnet mål om å redusere vår klima- og miljøpåvirkning. Se 3.A.1 for hvilke tiltak som jobbes med.

Som medlem av Kemikaliegruppen i RISE har vi et kontinuerlig arbeid gående med kjemikalier i tekstiler.

Et problem i tekstilbransjen som påvirker natur og miljø negativt er overproduksjon. Ved innkjøp av kolleksjoner har vi et stort fokus på at vi ikke skal ha overproduksjon. Det aller meste av våre kolleksjoner blir solgt gjennom våre egneide butikker. Får vi noe restlager selges dette gjennom vår outlet på Stovner. Innimellom selges noe restlager i tillegg til varer vi har mottatt i reklamasjon gjennom våre butikker til en samarbeidspartner i Frankrike som driver med outlet. De selger varene med store rabatter, og har som mål å ha solgt mer enn 95% av varene i løpet av 8 uker, ofte så når de 100% utsolgtgrad av varene. Hvis det skulle vise seg å være noen varer igjen blir de destruert.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Vi har begynt å sette opp et klimaregnskap for scope 1 og 2, og har som mål for 2025 å begynne på scope 3. Så per i dag har vi ikke et klimaregnskap som gir et godt bilde på vårt klimagassutslipp. Allikevel jobber vi med tiltak for å begrense vårt utslipp. Vi jobber som nevnt under 3.A.1 med ulike sertifiseringsordninger for å minske vårt klimagassutslipp ved produksjon av fibre. Under 3.B.1 kan du lese om hvordan vi jobber kontinuerlig med å begrense overproduksjon.

Vi har også fokus på klimagassutslipp i forhold til transport. Vi prøver å samlaste mest mulig av våre leveranser for å få så få sendinger som mulig. Dette gjelder både fra Asia, men også vareleveringer til butikkene våre i Norge. Flyfrakt prøver vi å unngå så langt det er mulig. Noen ganger oppstår det dessverre situasjoner som man ikke har kontroll over som gir større utslipp. Som for eksempel problemene i Suezkanalen hvor skip ble angrepet av Houthi opprørere fra Jemen. Dette har medført at alle rederier som vi har transport med fra Asia seiler rundt Afrika. Dette gir en lengre seilevei, og medfører derfor større utslipp. I rapporteringsåret har det fortsatt ikke vært mulig å benytte seg av togtransport fra Kina til Europa på grunn av krigen mellom Russland og Ukraina. Togtransport brukte vi i stedet for flytransport fra Kina, da det er en god del raskere en sjøtransport, og mer miljøvennlig enn flytransport.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis

Vi har over flere år justert vår innkjøpspraksis etter samarbeid og kommunikasjon med våre leverandører, spesielt med tanke på ledetider og når ordre burde plasseres. Alle innkjøpsordre plasseres i god tid slik at leverandørene ikke skal bli presset med for korte ledetider. Vi prøver også der det er mulig å gi ordre i lavsesongen til leverandørene våre. Vi jobber kontinuerlig med å minimere antall vareprøver som sendes frem og tilbake, og når leverandører først sender prøver oppfordrer vi dem til å sende mest mulig samtidig.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Når vi utvikler våre kolleksjoner, har vi fokus på å ha en balanse mellom naturfibre og syntetiske fibre. Begge deler har en miljøpåvirkning i framstillingen og produksjonsprosessen. Når det er sagt så har noen fibertyper større negativ påvirkning enn andre på mennesker, samfunn og miljø. Vi jobber derfor med ulike sertifiseringsordninger av fiber, som kan leses om under 3.A.1. Ved samarbeid med nye leverandører etterspør vi sertifiseringer, og leverandører som har dette vil alltid bli foretrukket.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Dette er en av våre prioriterte risikoer for negativ påvirkning. Under 3.A.1 står det litt mer om hvilke tiltak vi jobber med. I tillegg så stiller vi krav til fri fagorganisering og kollektive forhandlinger i våre retningslinjer. Vi spør også om hvordan dette er organisert i vårt skjema for egenrapportering, og diskuterer svarene med leverandørene under møter.

3.B.6 Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring internt og av leverandører og arbeidere i leverandørkjeden

Opplæring internt vurderes løpende. Vi har i løpet av rapporteringsåret deltatt på flere ulike kurs arrangert av Etisk handel Norge, Kemikaliegruppen i RISE, Better Cotton og International Accord. I tillegg har vi opplæring av nye butikksjefer innenfor arbeidet vårt med bærekraft.

Etisk handel Norge tilbyr i samarbeid med ETI Bangladesh innimellom medlemmer å nominere fabrikker til å delta i ulike prosjekter, som for eksempel Gender Sensitive Workplace Program og Social Dialog Workplace Program. Dette er noe vi prøver å benytte oss av. Vi har tidligere hatt fabrikker som har deltatt i Gender Sensitive Workplace program, og for 2024 meldt vi vår interesse for å nominere fabrikker til å delta i Social Dialog Workplace Program. Det viste seg dessverre at Social Dialog Workplace Program var veldig kostbart, i tillegg til at vi jobber med fabrikker som var for små til å delta. Vi vil fortsette å delta i slike opplæringsprogram der vi har mulighet.

3.B.7 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

I vår policy stiller vi krav i forhold til korrupsjon. Vi formidler vår policy til alle ansatte og leverandører. Vi ser et behov for en mer detaljert policy internt, og hadde som mål om å ferdig stille den i løpet av 2024. Det har vi dessverre ikke blitt ferdig med, men viderefører målet til 2025.

3.B.8 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ påvirkning

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger. Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre. Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåkning og evaluering

4.A.1 Beskriv a) hvem som har ansvar for å overvåke effekten og resultatene av tiltak iverksatt og hvordan dette gjennomføres i praksis, b) hvem som har ansvar for å evaluere arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og hvordan dette gjennomføres i praksis

Det er innkjøpssjef, Pernille Grønne, som har ansvaret for å overvåke effekten av de tiltak som iverksettes. Overvåkingen gjennomføres ved innhenting av data fra blant annet tredjepartsrevisjoner og egenrapporteringsskjema. Tredjepartsrevisjoner henter vi inn ved oppstart av samarbeid, mens egenrapporteringsskjema fyller fabrikkene ut hvert år. Som medlem av Accord har fabrikkene våre i Bangladesh månedlig oppfølging av handlingsplaner i forhold til HMS. I tillegg har vi løpende dialog om iverksatte tiltak med leverandørene våre på mail og ved besøk. Alle dataene som hentes inn gjøres på bakgrunn av handlingsplanene som er satt for året, og for å følge opp at vi når målene våre innenfor definerte KPI'er.

Det er også innkjøpssjef som har ansvaret for å evaluere virksomhetens implementering og arbeid med aktsomhetsvurderinger. Evalueringen skjer årlig hvor handlingsplaner med definerte mål, laget på bakgrunnen av aktsomhetsvurderingen, gjennomgås. I handlingsplanen er det definert KPI'er for de ulike målene, og vi har en gjennomgang på om KPI'ene er nådd. Styret får deretter en presentasjon av resultatene.

4.A.2 Beskriv hvordan dere sannsynliggjør og/ eller måler effekten av tiltak for å redusere risiko

Det er ikke alle tiltak man setter i gang som man enkelt kan dokumentere effekt av. Det gjelder blant annet vårt arbeide med fri fagorganiser og demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. På lang sikt vil man forhåpentligvis se en bedring i arbeidsvilkår og beskyttelse av arbeidstakerrettigheter, men på kort sikt er det vanskelig å dokumentere effekt. Allikevel viser forskning at de beste til å kjempe for sine rettigheter er arbeiderne selv, som tilsier at man kan sannsynliggjøre at tiltaket har en effekt.

Vi bruker også egenrapporteringsskjemaer og tredjepartsrevisjoner for å se at tiltakene vi setter i gang fungerer. Her kartlegges blant annet lønninger, overtidsarbeid og HMS avvik. Ved å få oppdaterte rapporter annen hvert år, kan vi se at det utvikler seg i riktig retning.

Gjennom International Accord jobbes det også mye med HMS i Bangladesh. Her utvikles det korreksjonsplaner med tidsfrister som fabrikkene må rapportere på hver måned.

Andre tiltak som vi jobber med, er det lettere å vise en effekt av som for eksempel sertifiseringsordninger av fibre. Sertifiseringsordninger sikrer at fibrene er produsert i henhold til ordningens krav og standarder, og for sertifiseringen Better Cotton kan man dokumenter blant annet hvor mye mindre vann og sprøytemidler vi har bidratt til å bruke sammenlignet med konvensjonell bomull.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Virksomheten skal kommunisere offentlig om relevante styringsdokumentet knyttet til aktsomhetsvurderinger, eksempelvis policyer, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Kommunikasjonen bør inkludere hvordan risikoen er avdekket og håndtert, samt hvilke effekter man oppnådde av tiltakene/aktivitetene. Etter åpenhetslovens §4 skal virksomheter som er omfattet årlig offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger.

5.A. Kommunisere eksternt

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer med berørte interessenter om håndteringen av negativ påvirkning/skade

Vi kommuniserer med våre interessenter gjennom e-post, telefon og digitale og fysiske møter. En god dialog med våre leverandører har alltid vært viktig for oss slik at det skal være lett å ta opp både positive og negative ting.

5.A.2 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Vi har på hjemmesidene våre lenker til virksomhetens policy for bærekraftig forretningspraksis og retningslinjer for leverandører. Utover det er årsrapporten til Etisk handel Norge vår offentlige kommunikasjon rundt arbeidet med kartlegging og håndtering av negative påvirkning.

5.A.3 Beskriv virksomhetens rutine for å ivareta og besvare eksterne henvendelser relatert til informasjonskravet pålagt virksomheter under åpenhetsloven.

Får vi en ekstern henvendelse relatert til informasjonskravet er det innkjøpsjef som har ansvaret for å besvare henvendelsen, med godkjenning fra daglig leder for Retail Management. Henvendelsen skal besvares så raskt som mulig.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø håndteres skaden gjennom å sørge for gjenoppretting, eller samarbeide om gjenoppretting. Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser

Vår policy er at der våre aktiviteter forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning på mennesker, samfunn eller miljø vil vi stanse denne aktiviteten, og vi vil søke å gjenopprette skaden. Der leverandøren er ansvarlig for den negative påvirkningen/skaden er leverandøren også ansvarlig for gjenoppretting.

Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

I løpet av 2024 har vi mottatt flere klager fra arbeidere ved fabrikker som vi samarbeider med, gjennom International Accord's klagemekanisme for fabrikkansatte. Klagen har omhandlet manglende lønn ved fødselspermisjon, manglende lønn ved oppsigelse, eller uberettiget oppsigelse. Alle saker som vi har blitt varslet om gjennom Accord, har blitt løst. Uten vårt medlemskap i Accord ville vi sannsynligvis aldri ha fått kjennskap til slike saker.

6.B Sikre tilgang til klagemekanismer

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at ansatte og andre interessenter, spesielt påvirkede arbeidere og lokalsamfunn har tilgang til varslingskanaler og klagemekanismer

I våre retningslinjer for leverandører stiller vi krav til at leverandøren skal ha et system for håndtering av klager knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon.

Gjennom vårt medlemskap i International Accord har alle våre fabrikker i Bangladesh tilgang til Accords klagemekanisme vedrørende helse- og sikkerhetsbekymringer. I 2024 gjennomførte International Accord et pilotprosjekt fra mars til august hvor klagemekanismen også omfattet andre saker enn de som var knyttet til helse og sikkerhet. Alle innmeldte saker mottas av RMG Sustainability Council (RSC), som er organisasjonen ansvarlig for å følge opp arbeidet til International Accord i Bangladesh. Alle klager videresendes til selskapene som produserer på den aktuelle fabrikken, slik at man i fellesskap kan arbeide for forbedringer.

I oppfølgingen av våre HMS-rutiner kom det frem at det var usikkerhet rundt våre interne varslingsrutiner. Det ble derfor utviklet nye tydeligere varslingsrutiner.

Kontaktinformasjon:

Inter-Sun AS og Retail Management AS
Pernille Grønne, Innkjøpssjef
pernille@inter-sun.no

etiskhandel.no

Verifikasjon

Transaksjon 09222115557543315467

Dokument

Inter-Sun AS og Retail Management AS

Hoveddokument

41 sider

Initiert på 2025-04-03 10:20:23 CEST (+0200) av Etisk handel Norge (EhN)

Ferdigstilt den 2025-05-12 10:17:53 CEST (+0200)

Initiativtaker

Etisk handel Norge (EhN)

info@etiskhandel.no

Underskriverne

Jens Bo Grønne Daglig leder og styrets leder (JBGDlosl)

jens@inter-sun.no

Signert 2025-05-12 10:17:53 CEST (+0200)

Ann Pernille Grønne Styremedlem (APGS)

pernille@inter-sun.no

Signert 2025-04-03 10:23:45 CEST (+0200)

Jens-Martin Grønne Styremedlem (JGS)

jens-martin@groenne.no

Signert 2025-04-03 16:02:25 CEST (+0200)

Mia Marlene Grønne Styremedlem (MMGS1)

marlene@groenne.no

Signert 2025-04-03 13:27:17 CEST (+0200)

Mats Marius Grønne Styremedlem (MMGS2)

mats@inter-sun.no

Signert 2025-05-12 09:27:23 CEST (+0200)

Denne verifiseringen ble utstedt av Scrive. Informasjon i kursiv har blitt verifisert trygt av Scrive. For mer informasjon/bevis som angår dette dokumentet, se de skjulte vedleggene. Bruk en PDF-leser, som Adobe Reader, som kan vise skjulte vedlegg for å se vedleggene. Vennligst merk at hvis du skriver ut dokumentet, kan ikke en utskrevet kopi verifiseres som original i henhold til bestemmelsene nedenfor, og at en enkel utskrift vil være uten innholdet i de skjulte vedleggene. Den digitale signeringsprosessen (elektronisk forsegling) garanterer at dokumentet og de skjulte vedleggene er originale, og dette kan dokumenteres matematisk og uavhengig av Scrive. Scrive tilbyr også en tjeneste som lar deg automatisk verifisere at dokumentet er originalt på: <https://scrive.com/verify>

